

Nr 29

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående rösträtten vid vissa allmänningssstämmor.

Tredje lagutskottet har till behandling förehåft två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade likalydande motioner¹, nämligen i första kammaren nr 489 av herr *Carlsson, Eric, m. fl.* samt i andra kammaren nr 567 av herrar *Boo* och *Eliasson* i Sundborn.

I motionen anföres:

I lagen om allmänningskogar i Norrland och Dalarna finnes bl. a. beträffande rösträtt vid allmänningssämman stadgat att rösträtt tillkommer deltagare efter grunden i mantal satt jord, dock att begränsning skall ske så, att en person icke kan utöva rösträtt för mer än en tiondel av hela det delaktighetstal, som är representerat vid stämman. Detta stadgande betyder att ett fåtal deltagare som representerar stora jordtal kan genomdriva beslut som icke är acceptabla för det överväldigande antalet stämmodeltagare, som var för sig representerar små jordtal. Den röstbegränsning som är stadgad kan icke på ett avgörande sätt anses neutralisera den möjlighet till maktutövning som de har som representerar stora jordtal. Den på många andra områden i samhället accepterade demokratiska principen en man en röst borde också eftersträvas beträffande allmänningskogarna och deras förvaltning. Att i detta fall jämställa inflytandet i anslutning till delaktigheten i företaget med vad som gäller beträffande aktiebolagen synes icke helt relevant. Här gäller det delägare som på ett alldeles särskilt sätt är beroende av samarbete och ömsesidig solidaritet. Detta borde också mera än nu komma till uttryck i lagstiftningen. Den i det föregående refererade uppfattningen synes också kunna betraktas som vedertagen i den begränsning som redan nu finnes i och med tiondelsregeln. En ytterligare skärpning av denna regel till t. ex. 1/25 av den vid stämman representerade delaktigheten vore ytterligare ett led i en strävan att stärka de mindre delägarnas berättigade krav att kunna påverka besluten beträffande allmänningskogens förvaltning, vars resultat betyder så mycket för dem.

Med stöd av vad sålunda återgivits hemställer motionärerna »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om översyn av gällande bestämmelser beträffande rösträtt vid andelsstämma rörande allmänningskogar i Norrland och Dalarna i enlighet med vad i motionen anförts».

Över motionerna har utskottet i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden från hovrätten för Övre Norrland, kammarkollegiet, domänstyrelsen, lantmäteristyrelsen samt länsstyrelserna i Kopparbergs och Norrbottens län. Lantmäteristyrelsen har vid sitt yttrande fo-

¹ Motionen i sin helhet tryckt bland andra kammarens motioner.

gat utlåtanden från överlantmätnarna i Kopparbergs, Västerbottens och Norrbottens län. Länsstyrelsen i Kopparbergs län har jämväl åberopat till länsstyrelsen inkomna yttranden från allmänningstyrelserna för Orsa, Älvdalens, Särna-Idre, Lima, Transtrands, Svärdsjö och Svartnäs, Envikens, Finngruvans, Landbobyns, Gävunda, Kättbo, Stutts, Västbygge, Knås och Tibergets besparingsskogar, de åtta sistnämnda inom Venjans socken. Härvid har ytterligare fogats uppställningar beträffande fördelning av ägarekategorier och storleksgrupper dels enligt röstlängden 1962 för Älvdalens besparingsskog och dels enligt röstlängden 1961 för Orsa jordägande socknemän. Länsstyrelsen i Norrbottens län har bifogat yttranden från styrelserna för Norrbottens allmänningsars förbund samt för allmänningsarna i Arjeplog, Jukkasjärvi, Jokkmokk, Gällivare samt i Pajala, Junosuando och Tärändö. Härjämte har från sist angivna länsstyrelse ingivits reglementet för Jukkasjärvi allmänningsskog med därtill hörande fonder. — På begäran av utskottet har yttranden härjämte avgivits av Skogsindustriernas samarbetsutskott, Sveriges skogsägareförbund och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund. Skogsägareförbundet har åberopat och ingivit ett yttrande till förbundet från Korsnäs aktiebolag.

I anledning av de förevarande motionerna har till utskottet inkommit en den 28 februari 1962 dagtecknad skrivelse från ordförandena i allmänningstyrelserna för ovan omtalade 15 besparingsskogar i Dalarna. I skrивelsen har på anförda skäl angivits »att något bärande skäl till den i motionerna föreslagna lagändringen inte förefinnes» samt hemställts »att utskottet ville avstyrka motionerna». Såsom bilagor har fogats kopior av dels protokoll från sammanträde den 13 februari 1962 med representanter för Orsa, Älvdalens och Särna-Idre allmänningstyrelser, dels protokoll från sammanträde den 17 februari 1962 med representanter för sist angivna styrelser ävensom styrelserna för Lima och Transtrands besparingsskogar, dels ock protokoll vid extra jordägarstämma den 28 februari 1960 med Älvdalens jordägande socknemän.

Inledning

Besparings- och allmänningsskogarnas tillkomst m. m.

Vid storskiftet inom *Kopparbergs* och *Gävleborgs län* avsattes inom åtskilliga socknar på grund av särskilda beslut av Kungl. Maj:t vissa delar av de socknarna tilldelade skogsanslagen såsom allmänningsar eller *besparingsskogar* för vederbörande jordägande socknemän. På detta sätt bildades besparingsskogar inom Svärdsjö — en benämnd Svärdsjö sockenallmanning och en kallad Envikens sockenallmanning — Lima, Transtrands, Särna — jämte Idre kapellag —, Älvdalens och Orsa socknar av Kopparbergs län samt Hamra kapellag av Gävleborgs län. Därjämte utbröts och avsattes inom de särskilda skifteslagen i Venjans socken, jämväl i anledning av Kungl.

Maj:ts beslut, vissa delar av skifteslagens avrösningsjord till besparings-skogar för vederbörande jordägare inom skifteslagen. De skifteslag inom Venjans socken, för vilka besparings-skogar bildades, var elva, nämligen Gävunda, Finngruvans, Johannisholms, Knås, Kättbo, Landbobyns, Nybodarnes, Ogsjöängarnas (Öjes), Stutts, Tibergets och Västbygge skifteslag.

Enligt av Kungl. Maj:t därefter fastställda reglementen ägde vederbörande jordägare rösträtt efter reducerat jordtal, dock att i vissa reglementen stadgades inskränkningar i rätten att rösta efter sagda grund.

I samband med den allmänna avvittringen i *Norrbottens län* utlades inom samtliga socknar i länets lappmark samt i en socken i dess kustland särskilda allmänningar eller *allmänningsskogar* för vederbörande jordägarers räkning. Därjämte avsattes vid den särskilda avvittring, som efter den allmänna avvittringens slutförande verkställdes i fråga om nybyggen på odisponerade överlopsmarker inom vissa socknar av länet, dels allmänningar för respektive nybyggares räkning dels också — för att nybyggarna skulle erhålla delaktighet i de vid den allmänna avvittringen avsatta allmänningsskogarna — vissa områden av nybyggarnas skogsanslag, vilka områden tillades sist angivna skogar. — Inom *Västerbottens län*, där i stort sett trakterna ovanför och nedanför odlingsgränsen var för sig gjordes till föremål för allmän avvittring, avsattes *allmänningsskogar* bara vid avvittringen ovan odlingsgränsen. — De allmänningsskogar, som sålunda avsattes vid den allmänna och särskilda avvittringen inom dessa län, var följande: inom *Västerbottens län* Dorotea övre, Vilhelmina övre, Tärna och Stensele samt Sorsele övre allmänningsskogar ävensom inom *Norrbottens län* Arvidsjaur, Arjeplogs, Jokkmokks, Gällivare och Jukkasjärvi allmänningsskogar, Pajala, Junosuando och Tarendö socknars allmänningsskogar samt nybyggarnas särskilda allmänningar i Arjeplogs, Jokkmokks och Gällivare socknar. Härjämte avsattes inom *Norrbottens län* Enontekis (*Karesuando*) sockens allmänningsskog, vilken dock år 1903 överlämnades till kronan mot att visst annat område, numera benämnt *Karesuando* skogsallmänning, uppläts till sagda kommun. Sist nämnda allmänning är alltså av annan karaktär än de vid avvittringen avsatta allmänningsskogarna, eftersom den tillhör kommunen och ej är vederbörande jordägarers inom densamma uteslutande egendom. — Här må anmärkas att de allmänningsskogar, som avsatts vid den allmänna avvittringen inom *Norrbottens län*, tillkommit till följd av frivilliga beslut av vederbörande delägare, medan övriga i detta stycke omtalade allmänningar tillkommit på grund av föreskrift i då gällande avvittringslagstiftning.

Enligt av Kungl. Maj:t — med stöd av förordningen den 18 juni 1920 (nr 331) angående allmänningsskogar i *Västerbottens* och *Norrbottens län* — för varje allmänning fastställt reglemente utgjorde, utom vid val av ordförande och vice ordförande, delaktigheten grund för rösträtten, dock med begränsning i vissa fall av delägarers röstetal.

För en mera fullständig historik hänvisas till SOU 1937:29 s. 38—51. För rösträttsreglerna redogöres å s. 64 f. och 71 häri.

Ur detta betänkande må återges uppgifter om att vid tiden för betänkandets tillkomst besparings- och allmänningsskogarnas sammanlagda areal av produktiv skogsmark var 506 700,04 ha, varav inom Kopparbergs län 188 914,03 ha, inom Gävleborgs län 3 071,00 ha, inom Västerbottens län 103 113,00 ha och inom Norrbottens län 211 602,01 ha. Den totala arealen var 711 507,78 ha.

I sitt remissyttrande till utskottet uppger *länsstyrelsen i Kopparbergs län* att besparingsskogarna i länet nu omfattar omkring 272 330 ha, varav cirka 193 000 ha produktiv skogsmark.

Gällande bestämmelser

Skötseln och förvaltningen av de här aktuella besparings- och allmänningsskogarna regleras nu genom *lagen den 18 april 1952 om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna* (SFS nr 167/1952; ändringar se SFS nr 137/1954 och 134/1955).

Beträffande *äganderätten* till dessa allmänningar anges i 2 § att skogen tillhör ägarna av de fastigheter, för vilka skogen vid storskifte eller avvittning blivit avsatt eller med vilka, enligt vad vid jorddelning bestämts, är förenad rätt till delaktighet i skogen. — Om *grunden för delaktigheten* är i samma lagrum stadgat, att den åtnjutes, där ej för särskilt fall annorlunda bestämts, efter reducerat jordtal eller hemmantal eller, i fråga om fastigheter för vilka rätten till delaktighet bestämts vid jorddelning, efter den därvid stadgade grunden.

Beträffande *användningen av avkastningen* stadgas i 6 § att delägarnas rätt till allmänningsskog, där ej i lag för särskilt fall annorlunda bestäms, skall tillgodogöras för delägarnas eller ortsbefolkningens gemensamma räkning enligt de närmare bestämmelser, som ges i lagen. Beträffande dessa närmare föreskrifter hänvisas till 17—21 §§.

Allmänningsskog jämte vad från skogen härflyter skall enligt huvudregeln i 7 § förvaltas av en av delägarna vald *allmänningssstyrelse*. I det reglemente, som skall finnas för varje allmänning, må dock föreskrivas att förvaltningen till viss del må handhas på annat sätt.

Delägarnas beslutanderätt utövas enligt sist angivna lagrum på *allmänningstämma*. Enligt 30 § må i reglementet bestämmas att beslutanderätten på denna stämma i stället skall utövas genom distriktsombud. Dessa utses då på *delägarstämma*, som hålles för särskilda distrikt.

Enligt 31 § första stycket äger på *delägarstämma* varje delägare eller sådan innehavare av fastighet inom distriktet, med vilken rätt till delaktighet i allmänningsskogen är förenad, *rösträtt* efter grunden för sagda delaktighet. Frånvarande delägars rösträtt må jämlikt 31 § tredje stycket utövas genom

ombud. Härvid får dock ingen på grund av fullmakt rösta för mer än en delägare. I lagrummets fjärde stycke anges att rösträtt för egen eller annans räkning inte får utövas för mer än en tiondel av hela det delaktighets-tal, som är företrätt på stämman eller den mindre del därav, som kan ha bestämts i reglementet. — Av 32 § framgår att bestämmelserna i 31 § skall äga motsvarande tillämpning i fråga om *allmänningstämman*, på vilken beslutanderätten omedelbart tillkommer delägarna. På allmänningstämman, där beslutanderätten utövas genom distriktsombud, äger jämlikt 33 § sådant ombud utöva rösträtt för det delaktighetstal beträffande allmänningsskogen, som sammanlagt tillkommer delägarna i det distrikt, för vilket ombudet utsetts.

Enligt 34 § får ingen själv eller genom ombud eller som ombud för annan på allmänningstämman delta i behandlingen av fråga rörande avtal mellan honom och delägarna. Detsamma gäller fråga angående avtal mellan delägarna och tredje man, där vederbörande i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot delägarnas.

Bestämmelserna om vad *reglemente* skall innehålla är upptagna i 38 §. Förslag till reglemente skall enligt 39 § uppgöras av delägarna. Det insändes därefter till länsstyrelsen, som med eget yttrande överlämnar det till Konungen för prövning och fastställelse. Konungen prövar förslaget överensstämmelse med lag och dess ändamålsenlighet samt äger vidtagna de ändringar däri, som må finnas påkallade.

Enligt 40 § kan konungen medgiva *ändring av fastställt reglemente* efter förslag av länsstyrelsen, delägarna eller den minoritet bland dem, som bestämts i reglementet.

I 46 § finnes föreskrifter om *talerätt för enskild delägare* mot beslut, som fattats å delägar- eller allmänningstämman.

Rösträttsbestämmelsernas tillkomst

De nuvarande reglerna om rösträtt har i oförändrat skick överförts från tidigare gällande lag av år 1938 om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna (se prop. nr 267/1938, särskilt s. 117).

I förarbetena anges (SOU 1937:29 s. 158) i denna del:

I likhet med vad nu gäller torde i den nya lagen delägare i allmänningsskog i regel böra äga rösträtt å allmänningstämman efter sin delaktighet i skogen. För att förhindra, att de större delägarna erhålla ett alltför dominerande inflytande, torde emellertid liksom nu i en del fall skett viss begränsning böra stadgas i rätten att rösta efter sagda grund. I överensstämmelse med den föreskrift, som i motsvarande avseende upptagits i 50 § 2 mom. sista stycket häradsallmänningsskogens lag, torde denna begränsning i allmänhet böra åsyfta, att å allmänningstämman ingen må för egen eller annans räkning utöva rösträtt för mer än en tiondel av hela det delaktighetstal, som är företrätt å stämman. Med hänsyn därtill att i fråga om vissa

allmänningsskogar rösträtten i gällande reglementen underkastats strängare begränsning än nyss sagts, torde emellertid även i den nya lagen böra öppnas möjlighet att föreskriva sådan begränsning.

Vid införande av den nya lagen diskuterades — såvitt framgår av betänkande, proposition och utskottsutlåtande — inte reglerna om rösträttsbegränsning (bet. — maskinskrivet — är dagtecknat den 28 oktober 1952; prop. nr 15/1952; tredje lagutskottets utl. nr 5/1952).

I detta sammanhang må anmärkas att frågan angående rösträttsgrunderna vid allmännings- och jordägarstämmor dessförinnan varit föremål för prövning vid 1946 års lagtima riksdag i anledning av motionerna I:94 och II:190, vari hemstälts om utredning angående ändrade rösträttsgrunder vid allmännings- och jordägarstämma. Motionärerna angav olika tänkbara alternativ för ytterligare begränsning av den högsta medgivna rösträtten, bl. a. då röstning efter principen »en man en röst». Jordbruksutskottet, dit motionerna remitterades, framhöll (utl. nr 51/1946 s. 21) bl. a. att då gällande lag medgav att i det av Kungl. Maj:t fastställda reglementet för allmänningsskog kunde intagas ännu mera restriktiva bestämmelser rörande utövandet av rösträtt än vad som stadgats i lagen samt att förslag i dylikt hänseende kunde framläggas bl. a. av en sådan minoritet bland delägarna, som kunde bestämmas i reglementet. Utskottet hemställde att motionerna inte skulle föranleda någon riksdagens åtgärd. Denna hemställan bifölls av riksdagen.

Rösträttsbestämmelser inom närstående rättsområden m. m.

Även i 4 § 2 och 3 mom. *lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter m. m.* samt i 32 § *lagen den 18 april 1952 om häradsallmänningar* förekommer bestämmelser om delägars rösträtt. Det synes vara av intresse i förevarande sammanhang att något beröra innebörden och tillkomsten av dessa rösträttsregler.

De sakkunniga, som den 1 juni 1918 avgav betänkande med förslag till bysamfällighetslag, föreslog en begränsning av rösträtten till en femtedel eller, om delägarna var flera än 50, till en tjugondel av de röstandes andelstal. Härvid skulle den mening gälla, som efter sagda röstberäkning biträdades av de flesta avgivna rösterna; utföll rösterna lika, gällde den mening som de flesta efter huvudtalet biträdde.

Som motivering anfördes¹ i betänkandet att, enär fråga var om rent ekonomiska intressen, det låg närmast till hands att majoriteten efter andelstal erhöi bestämmanderätt. Emellertid var det enligt de sakkunniga betänkligt att tillägga de större andelsägarna en så obetingad övervikt. Nyttan och behövligheten av samfälligheten kunde nämligen variera för de olika delägarna utan relation till deras andelstal, så att till äventyrs i ett skifteslag

¹ se NJA II:1922 s. 207 f.

viss samfällid äga, vars bibehållande var utan betydelse för de större andelsägarna, inte utan verkligt lidande för de övriga kunde användas skifteslaget eller disponeras på annat sätt än tidigare. En majoritet efter andelstal innefattade väl i regel de ekonomiskt kraftigaste bland delägarna. Den kunde lätt komma att öva obehörigt tvång mot minoriteten, i fall den tillades obetingad avgöranderätt. Att åter lämna avgörandet åt majoriteten efter huvudtalet skulle säkerligen i många fall innebära ett obehörigt åsidosättande av de större delägarnas intressen. För att undgå de olägenheter, som dessa metoder var för sig medförde, var det lämpligt med en kombination av båda. — Det syntes de sakkunniga viktigare att trygga de mindre delägarnas intressen än att tillgodose de störres krav på inflytande; där delägarnas antal understeg 50, var en reducering till en femtedel lämplig, men vid högre delägarantal torde starkare reducering erfordras.

Lagutskottet, som gav den slutliga avfattningen av ifrågavarande bestämmelser, anförde¹ i sitt utlåtande nr 40/1918 att det skulle vara uppenbart otillfredsställande om en grupp av delägare, vilka var underlägsna såväl i fråga om andelar som beträffande huvudtalet, skulle på grund av reduktionsregeln kunna avgöra en viss fråga. Om en mening erhållit pluralitet efter såväl andelar som huvudtal, borde därför den meningen gälla. Om beslut ej erhöles den vägen, skulle den i betänkandet föreslagna begränsningsregeln tillämpas.

Omröstningsreglerna i bysamfällighetslagen avfattades i enlighet med utskottets förslag.

I proposition nr 10 till 1932 års riksdag med förslag till lag om häradsallmänningar synes man ha tagit för givet, att röstning skulle ske efter andelstal. I motionen I:274 hemställdes emellertid att beslutanderätten skulle demokratiseras. Sammansatta lag- och jordbruksutskottet anförde² i sitt utlåtande nr 1/1932, att skälig hänsyn till de mindre delägarnas intressen fordrade att dessa garanterades visst inflytande på förvaltningen genom en begränsning av röstetalet efter delaktighet. Utskottet föreslog därför — efter att ha erinrat om motsvarande bestämmelser i bysamfällighetslagen — att en delägare inte skulle få utöva rösträtt för mer än en tiondel av företrätt delaktighetstal, vilket enligt utskottet borde gälla jämväl då rösträtt utövades av delägare förutom för eget delaktighetstal även för annan delägares andelstal. — Riksdagen beslöt i enlighet med vad utskottet sålunda föreslagit. Dessa bestämmelser har oförändrade överförts till nu gällande lag om häradsallmänningar.

Till jämförelse må här återges huvudprinciperna i fråga om rösträtten i vissa ytterligare jämförliga sammanhang.

I *reglerings-, diknings-, vattenavlednings- och invallningsföretag* åtnjutes

¹ se NJA II:1922 s. 210 f.

² se NJA II:1932 s. 353 f.

rösträtt efter andelstal med den begränsningen att ingen får rösta för mer än en femtedel av sammanlagda, å sammanträdet företrädda andelstalet (3 kap. 22 § och 7 kap. 64 § vattenlagen). — I *flottningsförening* tillkommer rösträtt de flottande efter lämnat förslag med de begränsningar, som kan vara stadgade i reglementet för föreningen (4 kap. 55 § lagen om flottning i allmän flottled). — I *stängsel- och betessamfällighet* utövas också rösträtt efter andelstal; hänvisning göres emellertid till VL 3 kap. 22 §, vars begränsningsregel alltså gäller (4 kap. 44 § lagen om ägofred). — I *vägsamfällighet* är andelstalet bestämmande för rösträtten; ingen får dock rösta för mer än en tiondel av de väghållningsskyldigas sammanlagda å stämman företrädda andelstal (56 § lagen om enskilda vägar). — Vad angår *fiskevårdsområden* är huvudregeln att varje delägare, oavsett delaktighet, har en röst; annan grund för rösträtten må dock beslutas vid sådant områdes bildande (9 § lagen om fiskevårdsområden). Beslutanderätten i viktigare frågor har dock på visst sätt knutits till delaktighetstalet (10 och 12 §§; jfr också reglerna om fiskevårdsområdes bildande i 6 §). — I fråga om *jaktvårdsområden* är också huvudregeln att varje delägare har en röst; dock att annorlunda kan bestämmas i de för området gällande grunderna för jaktutövningen och viltvården (13 § 1 mom. lagen om rätt till jakt). För sådant områdes bildande liksom i vissa andra mera väsentliga frågor erfordras emellertid att beslutet biträdes ej mindre av minst fyra femtedelar av antalet fastighetsägare än även att dessa äga minst fyra femtedelar av den mark, som avses ingå i området (10 § 3 mom. och 4 mom. andra stycket samt 11 § 3 mom.). Förlängning av tiden för jaktvårdsområdes bestånd kan förhindras bl. a. av fastighetsägare, som äger mera än en femtedel av den i området ingående marken (10 § 5 mom). — Vid val av förvaltare och den förste granskningsmannen i *konkurs* gäller i första hand den mening, som företrädes av borgenärer, vilkas fordringar sammanräknade utgör största beloppet, om dessa borgenärer också utgör minst en tredjedel av de röstande (3 kap. 45 och 46 §§ konkurslagen). — Vid bolagsstämma i aktiebolag är huvudregeln att varje aktie berättigar till en röst, men att ingen får rösta för mera än en femtedel av det företrädda aktiekapitalet (119 § aktiebolagslagen). — I lagen om *ekonomiska föreningar* är huvudregeln att, där ej annorlunda bestämts i stadgarna, varje medlem äger en röst (56 §).

Här må vidare anmärkas att enligt lagberedningens *förslag till jordabalk* avses att i balken tillskapa ett särskilt rättsinstitut, som förlänar sakrättslig verkan åt en på rent konventionell grund tillkommen anordning för samverkan mellan flera fastigheter. Bestämmelserna härom är upptagna i ett särskilt kapitel, nr 22, om samfällighetsrätt och samfällighetsavtal. Rösträtten regleras i 26 §. Stadgar avses ej vara obligatoriska, men om sådana antagits skall grunderna för bestämmande av varje delägars rösttal anges i dessa. Om stadgar inte antagits och fastställts, skall rösträtten bestämmas med hänsyn till varje delägars bidragsskyldighet. Vare sig bidragsskyldig-

heten skall vara normgivande enligt lag eller så är föreskrivet enligt stadgarna, gäller en legal begränsning av högsta röstetalet; ingens röstetal får nämligen överstiga en femtedel av sammanlagda å stämman företrädda röstetal. (SOU 1960:25 s. 489)

Remissyttrandena

Motionärernas hemställan *tillstyrkes* av *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* och av *styrelsen för Arjeplogs allmanning*.

Den sist angivna styrelsen anger att den beslutat tillstyrka bifall till motionen med hänsyn till det förhållandet att, när förslaget till nuvarande lagstiftning var uppe till överläggning på allmänningstämman, det övervägande antalet stämmodeltagare uttalade sig för rösträtt enligt principen »en stämmodeltagare en röst».

Sveriges skogsägareföreningars riksförbund motiverar sitt ställningstagande på följande sätt:

Otvivelaktigt är det, så som motionärerna framhåller och även Riksförbundet erfarit, att inom vissa allmänningar de större delägarna (ofta bolagen) helt dominerar, utser allmänningssstyrelse och dirigerar denna och sina intressen så, att de mindre jordägarnas rättmätiga inflytande helt elimineras.

Den väg mot en allsidig rättvisa, som motionärerna pekar på, »en man — en röst» är dock enligt Riksförbundets uppfattning helt otänkbar, även om den kan förefalla tilltalande. I praktiken är den orimlig såtillvida, att i trakter där uppdelning av marken gått långt kan finnas ett stort antal allmänningssdelägare med mycket små delaktighetstal, som vid en omröstning skulle kunna snedvrída ett rättvist utslag.

Däremot synes allt tala för att den rättvisa, som också lagstiftningen i sin nuvarande utformning inte förbiser, bör hävdas genom en lagstadgad begränsning av rösträtten till minst 1/20, vilket också vissa allmänningar redan godtagit i sina reglementen. Motionärernas 1/25 ligger kanske ännu närmare till en rättvis avvägning till förmån för samtliga jordägare i allmanningen.

Lantmäteristyrelsen säger sig finna motionärernas synpunkter i och för sig beaktansvärda men ifrågasätter huruvida inte dessa i lämplig utsträckning kan tillgodoses genom bestämmelser i reglemente, vilka lämpar sig i det särskilda fallet. — Styrelsen anför till närmare utveckling av sin ståndpunkt att delaktigheten i allmanningsskogar ofta är uppdelad på ett mycket stort antal fastigheter. På grund härav torde, enligt styrelsens mening, delägare som representerar stora andelstal kunna få ett betydande inflytande på allmanningarnas förvaltning inom de av lagens regler angivna gränserna. Styrelsen finner att den spärr häremot, som den s. k. tiondelsregeln utgör, i sådana fall kan vara ineffektiv. Styrelsen erinrar emellertid om att en strängare regel kan införas i reglementet liksom att däri kan föreskrivas att delägars rösträtt må utövas genom distriktsombud utsedda på delägarstämmor för särskilda distrikt: genom sist angivna bestämmelse kan bättre möj-

ligheter beredas delägare bosatta på avlägset belägna orter att bli representerade på stämmorna. Styrelsen anför vidare:

I lagen om förvaltning av bysamfälligheter ha intagits regler om skärpning av begränsningen i rösträtt då antalet delägare i samfälligheter överstiger femtio; i sådant fall inträder en tjugondelsregel i stället för den eljest gällande femtedelsbegränsningen (4 § 3 mom. bysamfällighetslagen). En annan lösning på föreliggande problem kan såsom motionärerna antytt ernås genom en generell skärpning av den s. k. tiondelsregeln. Särskilt den sista av de båda nu nämnda anordningarna skulle emellertid begränsa den möjlighet till anpassning i det enskilda fallet genom bestämmelse i reglemente som lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna anvisar. Dessutom skulle olägenheter för ett utnyttjande av anordningen med representation genom distriktsombud kunna uppkomma. En regel om rösträtt efter huvudtal skulle även eliminera fåtalets inflytande men synes med hänsyn till det ofta förekommande stora antalet delägare med endast mycket ringa andel icke kunna anses vara lämplig.

Överlantmätaren i Kopparbergs län anger bl. a. att det inte för honom är känt om de gällande reglerna i praktiken medfört några olägenheter av det slag motionärerna anger. Han kan därför inte uttala sig om hur pass angeläget det påtalade reformbehovet bör anses vara. Delaktigheten i allmänningsskogarna i Kopparbergs län är dock ofta uppdelad på ett utomordentligt stort antal delägare, som många gånger har ytterst små andelstal knutna till fastighetsinnehav, som inte utgör grund för jord- eller skogsbruk i egentlig mening. En reform enligt den i motionerna nämnda principen »en man — en röst» skulle därför knappast kunna anses godtagbar för de delägare, för vilka jord- och skogsbruket är av mera väsentlig betydelse. Denne överlantmätare finner att, om en ändring av rösträttsreglerna anses erforderlig, det av motionärerna antydda alternativet att skärpa den redan gällande rösträttsbegränsningen är att föredraga.

Överlantmätaren i Västerbottens län uttalar att, såvitt för honom är känt, några olägenheter inte uppkommit av den nuvarande regeln. De större delägarna är uteslutande skogsbolag, vilkas intresse är inriktat på att allmänningen skötes på ett från skoglig synpunkt lämpligt sätt. Det anges vidare, att det förefaller som om bolagen av psykologiska skäl inte alltför mycket engagerar sig i kontroversiella frågor mellan delägarna. Samma överlantmätare påpekar vidare att i länet tidigare kunnat förekomma att delägare förkastat förslag om byggande av nödiga skogsbilvägar för att i stället öka kontantutdelningen. — I yttrandet anges avslutningsvis att, om en ändring skall ske, röstetalen i enlighet med regeln i bysamfällighetslagen synes böra begränsas till en tiondel, där de delägande fastigheternas antal är högst 50, och annars till en tjugondel.

Motionärernas hemställan *avstyrkes av hovrätten för Övre Norrland, kammarkollegiet, domänstyrelsen, länsstyrelserna i Kopparbergs och Norrbottens län, överlantmätaren i Norrbottens län, Sveriges skogsägareförbund,*

Skogsindustriernas samarbetsutskott samt *allmänningstyrelserna* för Orsa, Älvdalens, Särna-Idre, Lima, Transtrands, Stutts, Knås, Kättbo, Gävunda, Landbobyns, Finngruvans, Västbygge, Tibergets, liksom för Svärdsjö och Svartnäs samt för *Envikens besparingssskogar* ävensom av *styrelsen* för *Norrbottens allmänningars förbund* liksom *allmänningstyrelserna* för Jukkasjärvi, Jokkmokks, Gällivare samt för Pajala, Junosuando och Tärendö *allmänningsskogar*.

Flera av dessa remissinstanser — *hovrätten för Övre Norrland*, *kammarkollegiet*, *Länsstyrelsen i Norrbottens län* och *Skogsindustriernas samarbetsutskott* — påtalar att det *inte framkommit* att något påtagligt *behov av att ändra de nuvarande reglerna* skulle förefinnas. — *Hovrätten för Övre Norrland* påpekar således att den nuvarande lagen tillkom så sent som år 1952 och att det synes krävas synnerligen starka skäl för att en så nyligen stiftad lag ändras med mindre påtagligt behov härav visat sig föreligga. Hovrätten finner det emellertid inte av motionerna framgå om vid den praktiska tillämpningen av omröstningsreglerna fall förekommit, där det nuvarande skyddet för de mindre delägarnas intressen icke visat sig nöjaktigt. Hovrätten anger vidare att det inte heller framgår något om den faktiska fördelningen inom de särskilda allmänningarna av äganderätten på stora och små delägare eller någon annan omständighet av beskaffenhet att kunna tänkas inverka på de mindre delägarnas möjligheter att göra sin mening gällande. Hovrätten saknar alltså, anges det, underlag för att bedöma huruvida något påtagligt reformbehov förefinnes. — *Kammarkollegiet* anger i denna del följande:

Motionärerna ha ej gjort gällande att regeln i konkreta fall skulle ha visat sig vara otillräcklig för att hindra större delägare i allmänningsskog — skogsbolag eller annan — att till förfång för övriga delägare utöva ett dominerande inflytande på allmänningsskogens förvaltning. Kollegiets erfarenhet från lagens tillämpningsområde är visserligen begränsad, men kollegiet har sig icke bekant att missnöje yppats med verkningarna av ifrågavarande regel.

Länsstyrelsen i Norrbottens län påpekar att något missnöje med den nuvarande ordningen inte förserpts bland allmänningsdelägarna i länet.

Från flera håll anges att något *faktiskt behov av lagändring* *inte föreligger*. — *Domänstyrelsen* uttalar sålunda att enligt dess mening de mindre delägarnas berättigade krav att kunna påverka besluten beträffande allmänningsskogarnas förvaltning är väl tillgodosedda i nu gällande lag. Styrelsen anmärker också att den inte anser att skötseln skulle komma att förbättras, om en ytterligare begränsning av rösträtten genomfördes. — *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* uttalar i denna del:

Länsstyrelsen, som har god kännedom om förvaltningen och värden av besparingssskogarna, har — om länsstyrelsen begränsar sig till tiden efter år

1946, då de tidigare motionerna behandlades av riksdagen — sig icke bekant något fall, då de större jordägarna, då närmast bolagen, missbrukat sitt inflytande till men för de mindre jordägarna. Det har understundom framhållits att skogsförvaltarna hos de stora skogsbolagen, vilka ofta uppträder såsom spekulanter å utstämplat virke å besparingsskogarna, i de fall de är ledamöter i allmänningsstyrelserna eller skogsmedelsnämnderna har möjlighet att inverka på fastställandet av minimipriser å virkesposterna och prövningen av anbud å dessa. Vid av länsstyrelsen verkställd undersökning har framkommit att skogsförvaltarna såsom tillbörligt är icke deltagare i beslut härom.

De 15 förut omtalade *allmänningsstyrelserna i Kopparbergs län* anger också att någon olägenhet med den nuvarande ordningen inte på något ställe kunnat påvisas ävensom att något missbruk av rösträtten från de större jordägarnas sida inte förekommit. — Uttalanden av liknande art göres jämväl av *styrelsen för Norrbottens allmänningars förbund*, *Sveriges skogsägareförbund* och *styrelsen för Pajala, Junosuando och Tårendö allmänningsskog*.

Det betonas också att rösträtsreglerna måste ses mot sin *historiska bakgrund* och med beaktande av att *äganderätten* till allmänningarna *tillkommer delägarna efter andelstal* liksom att reglerna utgör en *avvägning av mot varandra stridande principer*. Härvid erinras i flera yttranden om de nuvarande reglernas liksom bestämmelsernas i bysamfällighetslagen tillkomsthistoria. — *Hovrätten för Övre Norrland* anger således att det förhållandet att delägarna äger bestämmanderätt i förhållande till sin andel varit en av ålder bestående ordning, som uppenbarligen är nära förbunden med principen om äganderätt efter andelstal, vilken princip motionärerna inte synes vilja ändra. Det kan därför enligt hovrättens mening av historiska och ekonomiska skäl knappast komma i fråga att beträffande allmänningsskogar och liknande samfälligheter tillämpa principen om rösträtt efter huvudtalet. Hovrätten finner också att en generell regel om starkare begränsning skulle kunna medföra en för de större delägarna alltför otillfredsställande ordning. — *Skogsägareförbundet* uttalar, efter närmare motivering, att några historiska eller principiella skäl till stöd för den av motionärerna åsyftade skärpningen av röstbegränsningsreglerna i allmänningsskogens lag för Norrland och Dalarna inte torde kunna åberopas.

Styrelserna för de tidigare omtalade 15 allmänningarna i Dalarna betonar att besparingsskogarna utgör den del av de jordägande socknemännens skogsinnehav, som vid storskiftet avsattes som delägarnas gemensamma egendom. Styrelserna uttalar vidare att en begränsning av rösträttens utövande för de större delägarna i enlighet med motionerna synes dem innebära en ytterligare inskränkning i äganderätten, som inte kan anses vara påkallad. — *Skogsindustriernas samarbetsutskott* anför i denna del:

I ifrågavarande lagrum fastställda rösträttsregler, innebära uppenbarligen en kompromiss mellan två mot varandra inbördes stridande principer, enligt vilka rösträttsbestämmelserna å ena sidan böra innefatta ett matematiskt uttryck för ägareandelen i samfälligheten, och å andra sidan böra medföra ett sådant skydd för mindre delägare, att dessas synpunkter kunna vinna behörigt beaktande även i fall, då ett hänsynstagande enbart till andelstalen skulle innebära att ett fåtal större delägare kunde ensamma träffa avgörande beträffande allmännings förvaltning.

Rimligheten av denna kompromisslösning bestrida nu motionärerna enbart på basis av ett allmänt hållet principresonemang, som väsentligen utgår från »den på många andra områden i samhället accepterade demokratiska principen en man — en röst». Emellertid förefaller det uppenbart, att denna demokratiska princip knappast har relevans beträffande frågor, som avse förvaltning av samfälld egendom av övervägande ekonomiskt intresse för delägarna. Detta kommer också till uttryck i ifrågavarande lagtext där det talas om delägare och delaktighetstal, icke, såsom motionärerna göra, om deltagare i stämma. Även när motionärerna i allmänna ordalag tala om »de mindre delägarnas berättigade krav att kunna påverka beslutet», rör man sig på ett principplan, där olika påståenden med samma grad av berättigande kunna framföras mot varandra.

Styrelsen för Norrbottens allmännings förbund påpekar att allmänningskogarna i länet tillhör ägarna av de fastigheter, för vilka skogen vid avvittringen blivit avsatt eller med vilka, enligt vad vid jorddelning bestämts, är förenad rätt till delaktighet i skogen. Man erinrar härvid om att allmänningskogarna bildats genom frivilliga beslut av jordägarna. Styrelsen påpekar också att en i lag stadgad ytterligare begränsning av rösträtten för de större delägarna i enlighet med motionen synes innebära en sådan inskränkning i äganderätten, som inte torde vara önskvärd. — Liknande synpunkter utvecklas av *styrelsen för Pajala, Junosuando och Tärendö allmänning*. — *Styrelsen för Gällivare allmänning* uttalar att en ytterligare i lagen införd begränsning av rösträtten är en inskränkning av äganderätten, som styrelserna bestämt motsätta sig.

Det påpekas också i många yttranden att *de nuvarande reglerna ger möjlighet till ytterligare begränsning av rösträtten*. — *Hovrätten för övre Norrland anger sålunda att, därest för någon allmänning av särskilda skäl starkare begränsning av rösträtten än till en tiondel är påkallad, redan nu möjlighet därtill föreligger på grund av stadgandet i 31 § fjärde stycket sista punkten i lagen. Fastställt reglemente kan, anmärker hovrätten, ändras på förslag bl.a. av länsstyrelsen, och fråga om ändring av röstetalet för viss allmänning kan därför — exempelvis efter hänvändelse till länsstyrelsen av delägare som är missnöjda med den för deras allmänning gällande omröstningsregeln — upptas till prövning redan enligt nu gällande lag.* — *Jämväl överlantmätaren i Norrbottens län och Skogsägareförbundet* påpekar dessa förhållanden. — *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* erinrar också om innehållet i den nu återgivna lagregeln samt

om länsstyrelsens möjlighet att väcka förslag om ändring i reglementet. Länsstyrelsen anför härefter:

Förslag till reglementsändring kan även framläggas av delägarna eller en minoritet av dem som bestämts i reglementet. Framhållas må i detta sammanhang att i reglementena för skifteslagen i Venjans socken har föreskrivits att ändring av reglementena må efter förslag av länsstyrelsen, jordägarstämman eller en minoritet av jordägarna, motsvarande två femtedelar av besparingsskogens hela delaktighetstal, medgivnas av Konungen. Skulle en motsvarande bestämmelse visa sig önskvärd på andra håll, torde man kunna utgå ifrån att länsstyrelsen — om jordägarna ej beslutar härom — hos Kungl. Maj:t väcker förslag om en reglementsändring.

Länsstyrelsen i Norrbottens län påpekar att sex allmänningar i länet i sina av Kungl. Maj:t fastställda reglementen begränsat rösträtten till en tjugondel av hela det vid stämma företrädde andelstalet. Länsstyrelsen säger sig, med hänsyn särskilt till vad de olika allmänningsstyrelserna angivit om allmänningarnas tillkomst och äganderätten till desamma, finna denna väg vara den som bör beträdas om ytterligare reglering av rösträtten anses böra ske. — *Styrelsen för Norrbottens allmänningars förbund* uttalar likaledes — efter att ha angivit sig inte kunna finna några bärande skäl tala för en lagändring — att en ytterligare skärpning av rösträtten är en angelägenhet som varje allmänning själv bör få avgöra och i sitt reglemente föreskriva på samma sätt som nu sker. — Liknande synpunkter uttalas av *styrelsen för Gällivare allmänningsskog*. — *Styrelsen för Pajala, Junosuando och Tärenö allmänningsskog* anger att vid upprättandet år 1954 av det gällande reglementet för allmänningen enighet rådde om att den i lagen föreskrivna begränsningen av rösträtten var väl avvägd, varför bestämmelsen oförändrad intogs i reglementet. — Jämväl *styrelserna för de 15 förut omtalade besparingsskogarna i Kopparbergs län* erinrar om att delägarna, om de så önskar, kan besluta om ytterligare begränsning av rösträtten. Det påpekas vidare att så sent som år 1960 vid jordägarstämman i Älvdalen förelåg en motion om ändring av reglementet på det sätt att ingen skulle få utöva rösträtt för mer än en tjugondel av det röstetal, som är företrätt på stämma. Motionen avvisades emellertid med 15 röster, representerande 6 484,74 red. bandland, mot 6 röster, representerande 2 096,04 red. bandland. Härvid deltog inte de jordägande holagen i omröstningen. Styrelserna har åberopat protokollet från denna stämma. Därur må återgivnas en av jordägarnämnden gjord sammanställning av följande lydelse:

Enligt en statistik, omfattande åren 1912—1935, alltså 24 år, har å kommunalstämma med jordägande socknemän förekommit 64 omröstningar, i vilka det reducerade jordtalet deltagit. Vid dessa omröstningar har bolagen deltagit 27 gånger och med tillämpning av begränsning av rösträtten till 1/10 av det å stämman företrädde delaktighetstalet hade utgången blivit en annan i 5 fall. Det är att märka att under den tid statistiken omfattar och fram till 1939, reglementet icke innehöll några bestämmelser om begränsning av delägars rösträtt.

Under åren 1939—1959, med begränsning av rösträtten till 1/10 av det vid stämman företrädda röstetalet, har å jordägarstämma förekommit 13 omröstningar, vari bolagen deltagit 8 gånger. Röstsiffrorna ger icke vid handen att utgången hade blivit annorlunda därest rösträtten varit begränsad till 1/20 av det deltagande röstetalet.

Skogsägareförbundet påpekar att det kan förutsättas att Kungl. Maj:t före fastställelse av reglemente jämväl prövar lämpligheten av de i reglementet upptagna röstbegränsningsreglerna. Förbundet finner det olämpligt att rent allmänt i lagen införa strängare röstbegränsning än vad som redan gäller.

I flera yttranden har oro uttalats för att en ytterligare begränsning av rösträtten skulle kunna vara till *men för allmänningarnas rätt a skötsel*. — *Styrelserna för de omtalade 15 allmänningarna i Kopparbergs län* anför således att man vid ytterligare begränsning av rösträtten kan befara att i vissa fall jordägare med små jordtal genom propaganda kan mobiliseras för att genom kupper på delägarstämma genomdriva beslut, som kan vara till nackdel för besparingsskogarnas skötsel. Styrelserna anför i denna del vidare:

Om på så sätt tillfälliga stämningar skulle sätta sin prägel på stämмоbesluten, skulle det uppstå en allmän osäkerhet i förvaltningsarbetet. Man har också anledning förmoda att de anställda tjänstemännen och övriga medarbetare i förvaltningsarbetet då skulle känna en sådan otrygghet, att rekryteringen av duglig arbetskraft skulle försvåras, något som skulle bli till men för besparingsskogarnas skötsel. De större jordägarnas delaktighet har i viss mån inneburit en garanti mot dylika kupper och är på så sätt till fördel för den kontinuitet inom förvaltningen, som ur många synpunkter är önskvärd.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län erinrar om detta uttalande samt uttalar därefter:

Länsstyrelsen vill för egen del framhålla att dessa farhågor enligt länsstyrelsens uppfattning icke kan anses vara ogrundade. Ett stort antal delägare representerar nämligen mycket obetydliga delaktighetstal och kan icke sägas bedriva jordbruk eller skogsbruk i egentlig mening men skulle vid en uppmjukning av rösträttsbestämmelserna på sätt motionärerna ifrågasatt kunna få ett inflytande på besluten å jordägarstämmorna och därmed också på förvaltningen och skötseln av besparingsskogarna som även ur allmän synpunkt måste väcka betänkligheter.

Styrelsen för Norrbottens allmänningars förbund anför härutinnan:

Förbundet har icke funnit, att den nuvarande röstningsordningen inneburit några nackdelar, snarare tvärtom. De större jordägarnas delaktighet har ofta utgjort en garanti mot kupper, organiserade av jordägare med små mantal för att tillskansa sig fördelar och genomdriva beslut, som kunna menligt inverka på allmänningsskogarnas ekonomi och därmed på skogarnas skötsel och framtida avkastning. Tack vare de större delägarnas medverkan

har en ur många synpunkter önskvärd kontinuitet i skötseln och förvaltningen av allmänningsskogarna kunnat bibehållas.

Liknande synpunkter uttalas av *styrelsen för Gällivare allmänningskog* liksom den *för Pajala, Junosuando och Tärenö allmänning*. — *Envikens allmänningsstyrelse* påpekar att det torde vara ostridigt att nya rön inom skogsvården och den moderna synen på skogsbruket i sin helhet i första hand anammas av de större delägarna. Med tillämpning av de av motionärerna föreslagna bestämmelserna skulle därför, säges det, risk kunna föreligga för fullgörandet av besparingsskogens ändamålsenliga skötsel. — Vid sammanträde den 17 februari 1962 med *representanter för styrelserna för Älvdalens, Orsa, Särna-Idre, Lima och Transtrands besparingsskogar* uttalades enligt protokollet i anledning av motionerna bl. a.:

Uppfattningen om att gamla tiders bolagsvälde fortfarande består lever kvar på vissa håll, men vederbörande, som hyser denna uppfattning, ha uppenbarligen inte gjort klart för sig hur förhållandena i detta avseende ändrats under årens lopp. Bland de närvarande rådde full enighet om att de jordägande bolagen vid sin medverkan inom jordägarförvaltningarna kände stort ansvar.

Skogsägareförbundet uttalar att, om rösträtten skulle begränsas på sätt motionärerna antyder, föreligger otvivelaktigt den möjligheten att jordägare med små röstetal och med ringa eller föga kännedom om ett skogsbruks skötsel genom samfällda, överraskande aktioner på allmäningsstämmor kan genomdriva beslut av en för allmänningens förvaltning olycklig art. Allmänningens ekonomiska förvaltning av skogens rationella skötsel kan sålunda äventyras.

Kammarkollegiet påpekar också att den maximering av röstetalet, som skett genom tiondelsregeln, innebär att en delägare måste förfoga över andelar i skogen med mer än 90 procent för att under alla förhållanden ha sin majoritetsställning vid allmäningsstämman tryggad. Den ytterligare skärpning, som skulle kunna vinnas genom att i stället för en tiondel sätta ett mindre kvottal, exempelvis en tjugofemtedel, är i jämförelse med verkningarna av tiondelsregeln relativt obetydlig.

I detta sammanhang må anmärkas att enligt *överlantmätaren i Norrbottens län* bolagsandelen i Gällivare allmänningskog är 30 procent. — Enligt en av *styrelsen för Jukkasjärvi allmänning* lämnad uppgift äger ej ens den störste delägaren i allmänningen fullt tre procent av hela andelstalet och någon reducering av röstetalet har ej förekommit på stämmorna, eftersom de i allmänhet besökes av ett relativt stort antal delägare. — Av en utav *styrelsen för Älvdalens besparingskog* återopad uppställning över fördelningen av ägarkategorier enligt 1962 års röstlängd framgår bl.a., att såsom delägare förekommer 1 575 enskilda med tillhoppa 237 295 red. bandland, 150 dödsbon med tillsammans 25 606 red. bandland, 15 boställen, all-

männingar och föreningar med tillhoppa 24 684 red. bandland samt 3 aktiebolag med tillsammans 137 075 red. bandland eller att antalet delägare sålunda är 1 743 med tillsammans 424 660 red. bandland. — *Länsstyrelsen för Kopparbergs län* har jämväl ingivit följande uppställning över jordtalets fördelning på olika storleksgrupper och ägarekategorier enligt röstlängden år 1961 för Orsa jordägande sockenmän:

Red. bandland	Enskilda	Dödsbon Allmänningar För eningar	Boställen Allmänningar För eningar	Aktiebolag	Summa
0 — 25	292	37	8	1	338
26 — 50	185	34	3		222
51 — 100	391	47	2	1	441
101 — 150	267	34	1		302
151 — 200	161	23			184
201 — 300	233	33			266
301 — 400	135	16	1		152
401 — 500	83	6	1		90
501 — 1 000	126	26			152
1 001 — 2 000	36	12	2	1	51
2 001 —	—	1		*4	* Kopparfors 12051 Korsnäs 56871 Bergslaget 36930 Orsa kalk 2630
Summa	1 909	269	18	7	2 203

Hovrätten för Övre Norrland betonar att, om en översyn i enlighet med motionärernas hemställan skulle komma till stånd, det — med hänsyn till de väsentliga likheterna mellan de olika samfälligheternas natur och bestämmelserna därom — synes ofrånkomligt att denna utsträckes att omfatta jämväl omröstningsreglerna i bysamfällighetslagen och lagen om häradsallmänningar. *Hovrätten* finner en kombination av rösträtt efter andels-tal och efter huvudtal i enlighet med vad som gäller enligt bysamfällighets-lagen mindre lämplig att tillämpa i fråga om allmänningsskogarna. — *Kammarkollegiet* och *lantmäteristyrelsen* anser också att en eventuell över-syn bör avse lagen om häradsallmänningar.

I sitt förut omtalade yttrande till Skogsägareförbundet anger *Korsnäs aktiebolag* bl. a. att, därest verkligen skogsbolagens inflytande på allmän-ningsfrågor skulle genera eller irritera övriga delägare, det synes rimligt att dessa bolag får sina andelar i allmänningarna utbrutna. Det anges att en ut-brytning av ett skogsbolags andel, där den uppgår till eller överstiger för-slagsvis tio procent av hela allmänningen, synes vara från nationalekono-misk synpunkt riktig. På det viset skulle en skogsindustri, vars råvaruför-

sörjning på grund av eget skogsinnehav och billigast transportförhållanden baseras på skogstillgångarna i de socknar där allmänningsskogarna finnes, få en tryggare råvaruförsörjning. Som förhållandena nu gestaltar sig, anger bolaget, händer det mycket ofta att virke från allmänningsskogar försäljes till andra skogsindustrier än dem, som ligger bäst till från transportsynpunkt och som kanske äger stor del i allmänningarna.

Utskottet

I enlighet med vad i det föregående närmare redovisats, har de här ifrågavarande allmänningarna vid storskifte i Kopparbergs och Gävleborgs län samt vid avvitrning i Norrbottens och Västerbottens län avsatts för vederbörande jordägares räkning. Detta förhållande har också kommit till klart uttryck i gällande lag om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna. Däri anges nämligen att sådan skog tillhör ägarna av de fastigheter, för vilka den vid storskifte eller avvitrning avsatts eller med vilka, enligt vad vid jorddelning bestämts, är förenad rätt till delaktighet i skogen. Såsom huvudregel för delaktigheten i allmänningarna gäller att andel tillkommer ägarna av berörda fastigheter efter reducerat jordtal eller hemmantal eller, i fråga om fastigheter för vilka rätten till delaktighet bestämts vid jorddelning, efter den därvid stadgade grunden.

Den beslutanderätt, som direkt tillkommer delägarna, utövas på delägar- eller allmänningssstämmor. Rösträtt tillkommer därvid i princip fastighetsägarna efter grunden för deras delaktighet i allmänningen. Ingen får dock för egen eller annans räkning utöva rösträtt för mera än en tiondedel av hela det på stämman företrädde delaktighetstalet eller den mindre del därav, som må vara bestämd i det för allmänningen gällande reglementet.

Motionärerna förordar nu på skäl, som närmare utvecklas i motionen, en skärpning av den i lagen intagna begränsningsregeln för den högsta tillåtna rösträtten.

Motionen har tillstyrkts i två däröver avgivna yttranden men har i den allt övervägande delen av yttrandena bestämt avstyrkts.

Utskottet vill till en början erinra om att ett flertal remissinstanser påtalat att det inte framkommit att något missbruk från de större delägarnas sida förekommit och att något behov av att ändra den nuvarande bestämmelsen i lagen alltså inte visats föreligga. I yttranden från 15 allmänningstyrelser i Kopparbergs län — övriga tre styrelser i länet har inte uttalat sig — liksom från Norrbottensallmänningarnas förbund har uttryckligen angivits att några missförhållanden inte förekommit och att något reformbehov icke förefinnes. Liknande synpunkter har utvecklats av bl. a. länsstyrelsen i Kopparbergs län. Något fall av missbruk har inte heller påvisats i någotdera av de yttranden, där lagändring förordats. I denna del må ytterligare hänvisas till den av jordägarnämnden i Älvdalens besparingskog

upprättade sammanställningen över de omröstningar, som under åren 1912—1935 och 1939—1959 förekommit å stämmor med de jordägande socknemännen i sagda allmänning (se ovan s. 14 f).

Såsom av redogörelsen för gällande bestämmelser framgår och jämväl av flera remissinstanser påpekats, inrymmer dessa bestämmelser möjlighet till införande i de särskilda reglementena av en strängare begränsning av det högsta tillåtna röstetalet än den s. k. tiondedelsregeln. Det står således delägarna fritt att hos Kungl. Maj:t hemställa om införande i reglementet av en skärpt begränsningsregel. Såsom i det föregående angivits, har också flera allmänningar i Norrbottens län begagnat sig av denna möjlighet. Sådan ändring kan emellertid än vidare medges på förslag av såväl den delägareminoritet, vilken må ha bestämts i reglementet, som vederbörande länsstyrelse. Givetvis äger delägare, som anser sig ha skäl till missnöje med de för allmänningen gällande röstreglerna, fästa länsstyrelsens uppmärksamhet på förhållandet för den åtgärd, som må befinnas påkallad.

Utskottet finner det vidare böra beaktas att, såsom kammarkollegiet påpekat, redan tiondedelsregeln innebär att en delägare måste förfoga över mer än 90 procent av andelstalet för att under alla förhållanden ha sin majoritetsställning på stämman tryggad.

Under dessa förhållanden torde de små delägarnas berättigade intresse av att kunna påverka besluten på stämmorna få anses i erforderlig mån tillgodosett inom den nuvarande lagstiftningens ram.

Utskottet vill emellertid ytterligare erinra om att flera remissinstanser på skäl, som i huvudsak tidigare redovisats (ovan s. 15 f), uttalat oro för de konsekvenser för allmänningarnas ändamålsenliga skötsel, som införandet av en ytterligare generell röstbegränsningsregel skulle kunna medföra. I detta hänseende må särskilt hänvisas till vad länsstyrelsen i Kopparbergs län uttalat därom att ett stort antal delägare i allmänningarna representerar mycket obetydliga delaktighetstal och inte kan sägas bedriva jordbruk eller skogsbruk i egentlig mening. Vid en uppmjukning av rösträttsbestämmelserna skulle dessa delägare, anger länsstyrelsen, kunna få ett inflytande på stämmobesluten och därmed också på förvaltningen och skötseln av besparingsskogarna, som även från allmän synpunkt måste väcka betänkligheter.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att förevarande motioner, I:489 och II:567, icke måtte
föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 maj 1962

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Lindahl*, Göran Karlsson, Kristiansson*, Ebbe Ohlsson, Georg Carlsson, Åkesson och Lennart Geijer;

från andra kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Jansson i Benestad, Persson i Tandö, Carlsson i Stockholm, Svanberg, Tobé* och Turesson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering